

Lektio

Johanna Pohtinen

Omannäköinen elämä – Kinky arki, affektit ja yhteenkuuluvuus

Erilaiset kinkyn muodot, kuten vaikkapa sadomasokismi ja fetisismi, ovat viime vuosina olleet esillä populaarikulttuurissa, mediassa ja jopa tietokirjallisuudessa. Teemat kirjoissa kuten *50 Shades of Grey* (James 2011; 2012; 2012) tai kotimaisessa elokuvassa *Koirat eivät käytä housuja* (ohj. Valkeapää 2019) pyörivät toki tiettyjen kinkyyden muotojen ympärillä, mutta usein unohtavat niihin oleellisesti liittyviä seikkoja, kuten suostumuksen keskeisen roolin kaikessa kinkyssä toiminnassa. Kinky siis kiinnostaa, mutta siihen liittyy paljon oletuksia, mielikuvia ja väärääkin tietoa.

Vaikka kinkyä tutkitaan kansainvälisesti runsaasti, Suomessa kinkytutkimus on jäänyt kohtalaisen vähäiseksi. Se on toki ymmärrettävää, koska kyseessä on pieni marginaalinen vähemmistö, joka on pitkälti suurelle yleisölle piilossa. Ajatukseni tutkia kinkyä syntyi turkulaisen BDSM-yhdistyksen bileissä, jossa kinky tuntui olevan iloinen ja positiivinen asia.

Halusin selvittää miksi kinkyys koetaan tärkeäksi ja mitä merkityksiä sillä on kijoilleen.

Tutkimuksessani *kinky* on katto-käsite, joka sisältää erilaisia epänormatiivisena pidettyjä eli tavallisuudesta poikkeavia, usein luonteeltaan eroottisia tai seksuaalisuuteen liittyviä asioita – mutta eivät ole sitä aina. Kinky-sanaan sisältyy siis kirjainyhdistelmä BDSM, joista B, *bondage*, tarkoittaa erilaisia sitomisen tapoja; D, *discipline*, merkitsee kuria; D ja S yhdessä tarkoittavat vallankäytön ja valasta luopumisen vastinparia *dominance* ja *submission*; ja S ja M kivun tuottamisen ja kivusta nauttimisen paria *sadismi* ja *masokismi*. Usein tutkimuksessa puhutaankin ainoastaan BDSM:stä, mutta koen, että se jättää ulkopuolelleen monia kinkyiksi luettavia asioita. Tällaisia ovat esimerkiksi *fetisismi*, jolla tarkoitetaan mieltymystä vaikkapa erilaisiin materiaaleihin, tiettyihin kehon osiin tai vaatekappaleisiin. Lisäksi *voeyurismi* eli halu tirkistellä tai katsella muita ihmisiä, *ekshibitionismi* eli halu olla katseen kohteenä sekä erilaiset *roolileikit* eivät varsinaisesti sisälly käsitteen BDSM alle, mutta näitä yleisesti ottaen pidetään kinkyinä.

Oleellista kaikelle kinkylle sekä se mikä erottaa kinkyn esimerkiksi väkivallasta, on suostumuksellisuus ja kommunikointi. Kaikki mitä tehdään, on sovitettu etukäteen ja siitä puhutaan jälki-

käteen. Kinky on myös termi, joka on lähtöisin yhteisön sisältä. Suomessa puhutaankin usein esimerkiksi kinkybileistä. Lisäksi kinky on itsemääritellyyn perustuva termi, joka ei välttämättä tarvitse tekoja. Esimerkiksi jos kinkyä verrataan usein tutkimuksessa käytettyyn termiin *BDSM practitioner* eli BDSM:n harjoittaja, viittaisi ”harjoittaminen” siihen, että henkilön täytyy tehdä aktiivisia tekoja ollakseen osa tätä ryhmää. Kinky voi kuitenkin olla joillekin pysyvä seksuaali-identiteetti tai osa omaa seksuaalisuutta, vaikka ei mitään kinkyä aktiivisesti tekisikään. Kinkyä ei siis terminä juuri ole tieteessä määritelly. Sen rajat ovatkin häilyvät ja riippuvat ajasta, paikasta ja yksilöistä. Se, mikä aiemmin oli kinkyä, on nykyään *vaniljaa*, ja mikä yhdelle on kinkyä, on toiselle vaniljaa.

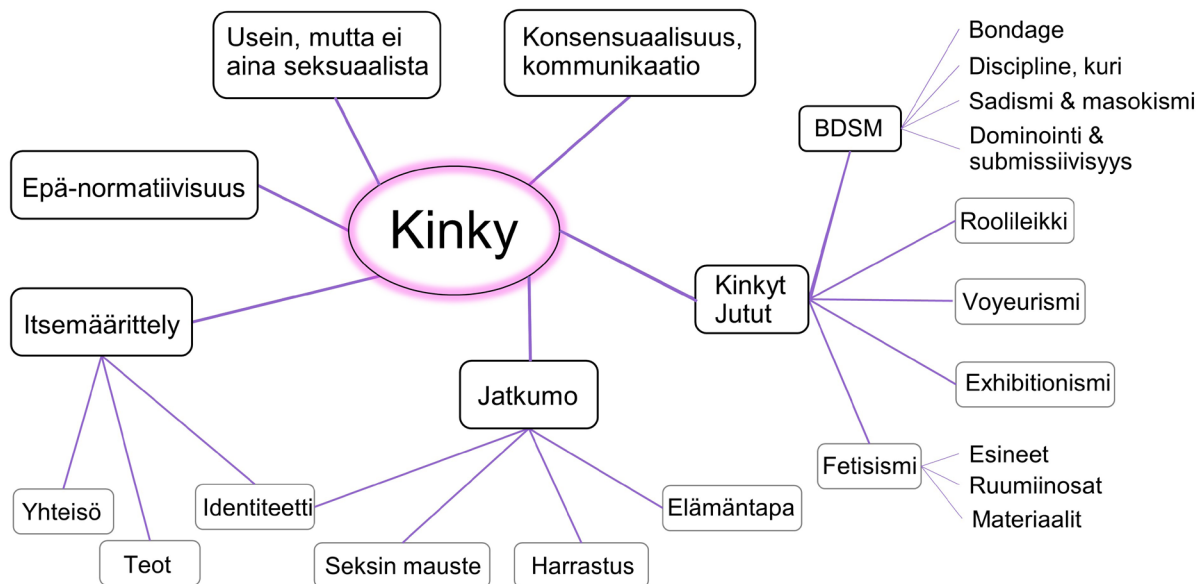
Vaniljalla tarkoitetaan kinkyn vastaakohtaa: jotain mikä mielletään ehkä hiukan hajuttomaksi ja mauttomaksi – kuka nyt haluaisi vaniljajäätelöä, kun voi saada vaahterasiirappi-hasselpähkinäkaramellijäätelön. En tiedä onko tällaista jäätelöä oikeasti olemassa, mutta toisaalta, myös kaikkien kinkyyden mieltymysten, eli Juttujen, nimeäminen olisi mahdotonta ja erilaisten mahdollisten yhdistelmien määrä on loputon. Myös, siinä missä yksi inhoaa hasselpähkinää, toiselle se on juuri se Juttu. Kaikki kin-

kyt eivät missään nimessä pidä samoista asioista. Mutta ehkäpä tämä näistä jätelöistä.

Olen lisäksi määritellyt tutkimuksessani kinkyn laajasti jatkumoksi. Se voi olla siis seksin maustetta, harrastus, elämäntapa, seksuaalinen suuntaus tai ensisijainen seksuaali-identiteetti: toisinaan oikeanlainen kinkkyys voi olla kumppanivalinnassa tärkeämpää kuin sukupuoli. Tutkimuksessani fokuksessa olivat he, jotka kokevat itse olevansa kinkyjä, eivätkä ainoastaan tekevänsä toisinaan kinkyjä asioita.

Pääasiallisena tutkimusaineistoni ovat etnologialle tyypilliset omaelämäkerralliset teemakirjoitukset. Niitä olen kerännyt kahdessa kirjoituskutsussa yhteensä 28 kappaletta, mikä on suomalaisen kinky-yhteisön koon huomioiden varsin hyvä määrä etnografiseen, laadulliseen tutkimukseen. Aineistokeruukutsuissani pyysin kinkyksi identifioituvia ihmisiä kirjoittamaan kokemuksiaan kinkyydestään, kinky-yhteisöstä ja arjen kinkystä. Lisäksi koin tärkeäksi saada tekstien lisäksi kuva-aineistoa, jossa tulisi esille kinkyyyn usein liittyvä ma-

teriaalisuus ja arjessa näkyvä kinky, joten julkaisin tutkimukseni loppupuolella vielä yhden aineistokeruukutsun, johon vastasi yhdeksän henkilöä kuvien ja niitä selittävien tekstien kera. Lisäaineistona minulla olivat myös viiden henkilön haastattelut aiheenaan kinkybileet, sekä osallistuva havainnointi kinkytapahtumissa. Näin tutkimukseni noudattaa perinteistä kansatieteen ja etnologian traditiota, jossa on tutkittu niin haastattele-, kirjoituskysely-, kuin kuvallistakin aineistoa. Toisaalta erilaisia aineistoa ja on tyypillistä myös yhdistellä moni-

Kuva 1. Kinky-termillä on monia merkityksiä, jotka riippuvat ajasta ja paikasta, eikä sitä ole määriteltä tarkasti. Pohtinen, J. 2023. *The Kink Community in Finland: Affect, Belonging, and Everyday Life*, s. 19. Käännetty englannista.

ulotteisemman tutkimuksen mahdollistamiseksi. Koenkin, että erilaiset ja eri aikoina kerätyt aineistot keskustelevat toistensa kanssa ja täydentävät toisiaan, jolloin minun on mahdollista saada kokonaisvaltaisempi kuva tutkimastani ilmiöstä.

Etnologialle tyypillistä on perehtyä ihmiseen sekä tämän arkeen ja arjen kokemukseen. Ihmisen teot ja valinnat nähdään kulttuurin tuotteina, ja toisaalta ihminen myös luo tuota elämäänsä kulttuuria. Arki on osa elämää, joka saattaa jäädä huomiotta – onhan arki jotakin, joka vain tapahtuu siinä sivussa. Arki saatetaan mieltää rutiinien täyttämäksi, tylsäksi ja harmaaksi. Toisaalta arki kaikessa ennalta-arvattavuudessaan luo turvaa ja juuri harmaudessaan toimii alustana väriiläisille – poikkeamille arjessa. Arjesta irrottautuminen koetaan yleensä elämää rikastuttavaksi elämän mielekkyyttä lisääväksi. Arjesta halutaan lisäksi tehdä oman näköistä, jolloin voidaan kokea elettävän hyvää elämää.

Kinky voi tarjota irtautumisia arjesta, jopa pakoa siitä. Kinkyn tekemistä kutsutaan usein suomeksi *sessioimiseksi* ja kinkyssessio voi mahdollistaa irtautumisen arjesta, jolloin voimassa ovat erisäännöt ja ollaan ikään kuin kinkyn tai kapiirin sisällä. Kinkyssessio on lisäksi jotakin, mitä odotetaan ja suunnitellaan etukäteen, mutta toisaalta voidaan myös

jälkikäteen muistella. Kinkyistä asioista voidaan myös fantasioida ja unelmoida. Näin kinkyys tulee osaksi arkea juuri irtautumisen kokemuksen kautta.

Tutkimusaineistossani kuitenkin moni mieli kinkyn olevan olennainen osa minuuttiaan ja näin irrottamaton osa jokapäiväistä elämää. Tällöin se voidaan kokea pikemminkin identiteetiksi kuin aktiivisiksi teoiksi. Toisaalta kinky on monelle myös ”luonnollinen” osa elämää siinä missä vaikkapa työ, koti tai terveys. Elämä tuntuisi jäävän jotenkin vajavaiseksi, jos omaa kinkyyttä ei pääsisi toteuttamaan. Oma elämä ei tällöin tuntuisi omanlaiselta tai hyvältä elämältä. Lisäksi, koska kinkyssä oleellista on kommunikaatio, saattaa kinky luoda pohjan ihmissuhteelle, joka tuntuu intiimimmältä ja syvällisemmältä kuin suh-

de, johon ei kuulu kinkyä. Kinky voikin olla eräänlainen rakkauden kieli ja tapa, jolla osoittaa läheisyyttä ja välittämistä.

Jotkut toteuttavat myös kokoaikaisista kinkyä valtasuhdetta, jossa henkilöt ovat yhdessä sopineet elävänsä jatkuvassa valtasuhteessa, jossa sovittujen sääntöjen puitteissa toinen määrää ja toinen alistuu. Vaikka tämä kuulostaa ehkä äärimmäiseltä olemisen tavalta, voi tällainen valtasuhde näkyä hyvin arkisissa asioissa. Sopimus voi vaikkapa olla, että alistuva osapuoli pursottaa toiselle iltaisin tahnan hammasharjaan. Tavalisistakin arkisista asioista voi näin tulla osa kinkyyttä, kun yhdessä sovitaan sen olevan sitä. Tällainen kokoaikainen valtasuhde ei kuitenkaan ollut tutkimuksen aineistossa merkittävässä roolissa, eikä kaiketi muutenkaan yleisin tapa

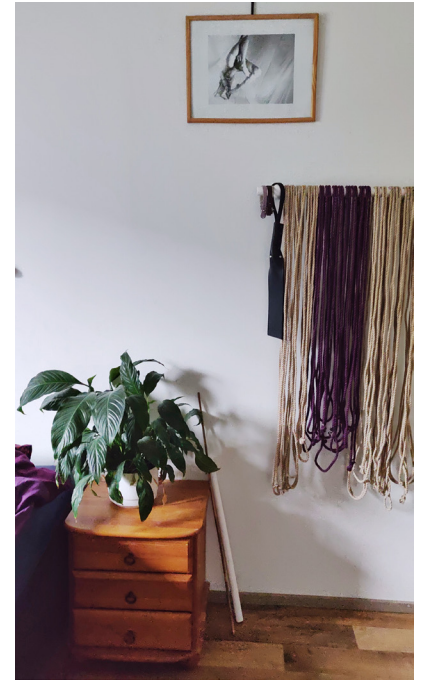
Kinky voi näyttäytyä hyvin arkisinakin tekoina. Yhteisesti sovittu valtasuhde voi näkyä vaikkapa siinä, että alistuva osapuoli pursottaa valtaa käyttävälle hammastahnan valmiiksi harjaan. Kuva: Turun yliopisto, HKTL-arkisto, TYKL/dg/7827

toteuttaa kinkyä. Silti se tuntui olevan mittatikku, johon omaa arkea verrattiin. Aineistossani henkilö saattoi sanoa, ettei kinky näy hänen arjessaan mitenkään, mutta sitten kertoi olevansa aktiivi paikallisessa kinky-yhdistyksessä tai käyvänsä päivittäin nettifoorumilla osallistumassa keskusteluihin. Arjessa kinky voikin näkyä myös vaikkapa yhdistystoimintaan osallistumisena ja siinä, että henkilön sosiaalinen piiri koostuu lähinnä muista kinkyistä. Kinky-yhdistykset toimivat hyvin samalla tavalla kuin mikä tahansa muutkin harrastusyhdistykset hallituksen kokouksineen ja tapahtumanjärjestämisineen. Varsinaisten kinkybileiden lisäksi kinkyt saattavat vaikkapa mökkeillä tai mennä teatteriin porukalla. Kinkyys luo siis sosiaalisen verkoston osaksi yksilöiden arkea.

Koska kinky voi liittyä niin oleellisesti ihmisen arkeen ja minuuteen, liittyy siihen tällöin myös voimakkaita tunnekokemuksia. Väitöskirjassani olen puhunut affekteista, jotka käsittävät kehollisesti koetuiksi tunteiksi. Affektit voivat näyttäytyä vaikkapa tietynlaisena tunnelmana, erityisinä viboina. Kinkybileissä on tapana kehua tunnelmaa. Se mistä tämä tunnelma syntyy, on usein kuitenkin hankalampi pukea sanoiksi. Vastava esimerkki voisi olla vaikkapa urheilukisojen hurmoksellinen tunnelma, joka jaetaan yhdessä, porukalla. Kyseessä

on affektiivinen kokemus: jotain minkä tuntee kehossa, aistii ympäristössä, mutta jolle ei välttämättä ole sanoja. Olen lisäksi käsitellyt tunteita affektiivisina kokemuksina. Tällaisia ovat esimerkiksi tunne häpeästä omaa kinkyyttä kohtaan, mikä johtaa sen salaamiseen muilta, ja voi vaatia rohkeutta kertoa omasta kinkyydestä vaikkapa kumppanille. Yhteisön löytäminen kuitenkin usein kääntää tällaiset negatiivisiksi mielletyt affektit vaikkapa jaetuksi iloksi ja ylpeydeksi omasta kinkyydestä. Tämä helpottaa arjen kokemusta ja luo tunteen sen omanäköisyydestä.

Kinkyn affektiivisuus liittyy toisaalta myös materiaalisuuteen. Kinkyihin esineisiin voi liittyä erilaisia merkityksiä, jotka juontavat juurensa niiden käyttötarkoitukseen ja toisaalta potentiaaliseen käyttötarkoitukseen. Vaikkapa piiska merkitsee ehkä ylipäätään kipua ja kentties kuria, mutta kinkyille tähän voi liittyä lisäksi affektiivinen kokemus läheisyydestä, kumppanuudesta, intiimiydestä tai vaikkapa kihelmöivän innostunut jännitys. Affektiivinen tämä kokemus on siksi, että se tuntuu takertuneen tähän esineeseen, piiskaan, joka ikään kuin säteilee näitä ”viboja” ja merkityksiä. Siksi joillekin kinkyille on tärkeää, että kotona on esillä esineitä, jotka säteilevät tätä kinkyä affektiivisuutta ympärilleen luoden kotiin kinkyyn ilmapiirin.

Affektiiviset kinkyt esineet, kuten piiskat, käydet ja kahleet voivat luoda ympärilleen kinkyä tunnelmaa. Lisäksi ne luovat potentiaalisen kinkyyn toimintaan. Siksi niitä saatetaan pitää esillä kodeissa. Kuva: Turun yliopisto, HKTL-arkisto, TYKL/dg/7819

Yhteisö ja yhteenkuuluvuus on erityisen tärkeä juuri kinkyille, koska yhteiskunnassamme kinkyteen liittyy yhä stigmaa. Stigmalla tarkoitan sitä, että kinkyä pidetään negatiivisella tavalla poikkeavana. Stigmaa ylläpitävät erilaiset rakenteet, kuten uskonto, terveydenhuolto, psykiatria ja laki. Suomessa esimerkiksi sadomasokismi poistettiin

kansainvälisestä ICD-10-tautiluokituksesta vasta vuonna 2011. Lisäksi esimerkiksi populaarikulttuurissa kinky esitetään usein trauman seurauksena, yhdistämällä sadomasokismi väkivaltaan tai pitämällä fetisismiä vitsinä. Sekä mainitsemani yhteiskunnalliset institutiot että populaarikulttuurin muodostamat kuvaukset luovat yhteiskuntaan tietynlaisen asenneilmapiirin kinkyä kohtaan. Usein tähän sisältyy väärää tietoa ja negatiivisia assosiaatioita. Lisäksi tällaiset esitystavat ja suhtautuminen erilaisiin kinkyn muotoihin vaikuttavat yksilöihin ja siihen, miten yksilöt arvostavat itseään tai omaa seksuaalisuuttaan. Lisäksi nämä esitystavat ja asenteet tulevat esille arjessa ja arkisessa elämässä. Siksi arjessa kinky onkin yhä usein ”kaapissa” ja siksi on tärkeää löytää muita, jotka jakavat saman arjen kokemusmaailman. Tämä kokemusmaailma löytyy usein kinky-yhteisöstä.

Kinky-yhteisön käsitän tutkimuksessani eri tasoilla: yhteisöjä ovat sekä netissä toimivat kinkyille suunnatut alustat että kasvokkai-kontakteihin perustuvat kinky-yhdistykset ja muut ryhmät, mutta myös abstrakti, globaalimpi yhteisö ja tieto muiden kinkyjen olemassaolosta. Karkeasti voidaan sanoa, että ihminen tarvitsee tunteen yhteenkuuluvuudesta johonkin voidakseen hyvin. Toisille tämä tarkoittaa nettikeskus-

teluihin osallistumista, jollekin bileissä käymistä tai yhdistystoimintaan osallistumista, ja jollekin riittää, että tietää yhteisön olemassaolosta.

Kinky ei ole täysin muusta seksuaalisuudesta tai kulttuurista erillinen saareke, vaan osa kulttuuria, jossa me kaikki elämme. Kinkyyn liittyviä kokemuksia tarkastelemalla voidaankin luoda ymmärrystä myös siihen, mikä ihmisten suhde on seksuaalisuuteensa ja arkeen laajemminkin: mikä koetaan arjessa merkitykselliseksi. Kinkyä tutkimalla voidaan myös valottaa kuinka esimerkiksi stigman välttely ja oman seksuaalidentiteetin piilottaminen vaikuttaa yksilöiden arkeen ja toisaalta käsitykseen omasta itsestä.

Vaikka tutkimuksessani olen pitkälti jättänyt keskustelematta seksistä ja siitä, miten kinkyä tehdään, ja vaikka tutkimuksessani olen korostanut kinkyn olevan muutakin kuin seksuaalista, kuuluvat seksi, seksuaalisuus ja erotiikka vahvana osana kinkyyn. En usko kinkyyn liittyvän stigman vähenevän sillä, että siitä tehdään puhtaista ja jaloa, korkeampiin arvoihin tähtäävää. Uskon kinkyn stigman poistuvan ymmärtämällä se, että vaikka kinky ammentaa tabuaiheita ja siinä tehdään asioita, jotka muulloin olisivat väärin, se on silti hyväksyttävää. Kinky on arvokasta myös silloin kun siitä tehdään puhtaasti nautinnon takia, il-

man mitään sen jalompaa tai ylevämpää syytä.

Vaikka kinkyä puhutaan yhä stigman kautta ja sen seuraukset huomioiden, ei kinkyä voida missään nimessä pitää yksilöiden arkikokemusta heikentävänä seikkana tai vaikuttavana negatiivisesti ihmisten elämään. Toivon, että tutkimukseni tuo kinkyä näkyväksi ilmiönä, joka on yhtä aikaa kokijalleen erityinen, mutta myös arkinen. Kinky voidaan nähdä voimavarana ja jopa keino-
na löytää oma minuus. On tärkeää nähdä tämänkin vähemmistön sisälle ja lisätä ymmärrystä sekä oikeaa tietoa siitä, mitä on olla kinky 2000-luvun alun Suomessa. Toivon, että tulevaisuudessa erilaisiin kinkyyn liittyviin teemoihin tarttuu vielä moni tutkija. Toivottavasti myös etnologian alalta.

LÄHTEET

- James, E. L. (2011) *Fifty Shades of Grey*. New York: Vintage Books.
- James, E. L. (2012) *Fifty Shades Darker*. New York: Vintage Books.
- James, E. L. (2012) *Fifty Shades Freer*. New York: Vintage Books.
- Valkeapää, J-P. (ohjaaja) (2019) *Koirat eivät käytä housuja* [Elokuva]. Helsinki Filmi; Tasse Film.

Teksti perustuu FT **Johanna Pohtisen** väitöskirjasta *The Kink Community in Finland: Affect, Belonging, and Everyday Life* laadittuun lektioon, joka esitettiin Turun yliopistossa 25.2.2023. Englanninkielinen väitöskirja on saatavilla osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9160-0>.